

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ'NE GÖNDERİLEN DOSYALAR ÜZERİNE

M. İlhan DİNÇ
Danıştay Tetkik Hâkimi
Uyuşmazlık Mahkemesi
Geçici Raportörü

Uyuşmazlık Mahkemesi; Anayasa'nın 158. ve 2247 sayılı yasa'nın 1. maddesine göre Adli, İdari ve Askeri Yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmekle görevli bir yüksek mahkemedir.

Bir ülkede Adli, İdari ve Askeri Yargı düzenlerinin bulunması, bunların içinde yer alan Adli, İdari ve Askeri Yargı mercileri arasında görev ve hüküm uyuşmazlıklarını da beraberinde getirmekte, özellikle görev uyuşmazlıkları; bu uyuşmazlık çözülenedek davaların uzamasına neden olmaktadır.

İşte Uyuşmazlık Mahkemesi; görev uyuşmazlıklarını çözmek suretiyle, davaların görevli kıldığı yargı yerinde kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlamakta, bu suretle Anayasa ve yasa ile verilen görevi yerine getirmektedir.

Ancak, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne, görev uyuşmazlığının çözümü için gönderilen kimi dosyalarda gözlendiği üzere; yargı yerlerince yapılan bazı aksaklıklar, görev uyuşmazlığının kısa sürede Uyuşmazlık Mahkemesi'nde çözümünü de engellemekte, bu aksaklıklar yüzünden görev uyuşmazlığı zamanında çözülememekte, bu husus davaları gereksiz yere uzatmakta, hatta masraf, zaman ve emek kaybına yol açmaktadır.

Bu hususun önlenebilmesi için; aksaklıkları tesbit etmek ve giderilmesi bakımından alınacak önlemleri belirtmek gerekmektedir.

1 — 2247 sayılı yasanın 14. maddesi; olumsuz görev uyuşmazlığından sözdebilmek için, tarafları, sebebi ve konusu aynı olan davada, Adli, İdari veya Askeri Yargı yerlerince görevsizlik kararları verilmesi ve bu kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Oysa; Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilen kimi dosyalarda, kararların kesinleşmediği, kesinleşme işlemlerinin yapılmadığı, ke-

sinleşme şerhlerinin bulunmadığı gözlenmektedir. Durum böyle olunca; olumsuz görev uyuşmazlığı koşulları gerçekleşmediğinden ya bu işlemler yapılmak üzere dosya mahalline iade edilmekte, ya da yine bu işlemler yapılmak için başvuru reddedilerek dosya yerine gönderilmektedir. Dosyanın anılan işlemlerin tamamlanıp yeniden Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi uzunca bir zaman almakta, bu da davanın uzamasına neden olmaktadır.

O halde; olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilecek dosyalarda, görevsizlik kararlarının mutlaka kesinleştirilmesi ve kesinleşme şerhi verilmesi gerekmektedir.

2 — 2247 sayılı yasa'nın 2592 sayılı yasa ile değişik 15. maddesi; «Olumsuz görev uyuşmazlıklarında dava dosyası, ceza davalarında son görevsizlik kararı veren mahkemece, bu kararın kesinleşmesinden sonra doğrudan doğruya, diğer davalarda son görevsizlik kararı veren mahkemece bu kararın kesinleşmesinden sonra taraflardan birinin istemi üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilir ve görevli mahkemenin belirlenmesi istenir» hükmünü taşımaktadır.

Ancak ve özellikle ceza davalarında; iki ayrı görevsizlik kararı nedeniyle olumsuz görev uyuşmazlığı olduğu ve dosyanın son görevsizlik kararı veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi gerektiği halde, son görevsizlik kararı veren mahkemenin dosyayı ilk görevsizlik kararı veren mahkemeye gönderdiği gözlenmektedir. Dosyanın bu şekilde intikal ettiği mahkemece dahi; olumsuz görev uyuşmazlığı oluşması nedeniyle bunun çözümü için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi gerektiği halde bu yapılmayıp davanın uzamasına neden olan değişik uygulamalarda bulunmaktadır. Şöyleki;

a) Ya dosya esasa kaydedilmekte, uzunca bir süre görev uyuşmazlığı olduğu fark edilmeden yargılamaya devam edilmekte, daha sonra görev uyuşmazlığının fark edilmesi üzerine yargılamanın durdurulmasına karar verilerek dosya aylar, hatta yıllar sonra mahkememiz'e gönderilmekte,

b) Ya da; görev uyuşmazlığı olduğu halde, esasa kaydedilen dosya üzerinde yargılama yapıp, esastan karar verilmekte, ancak karar temyiz edilerek, ilgili yargıtayca hüküm «görev uyuşmazlığı giderilmeden esasa girilerek hüküm kurulması yasa'ya aykırı görülerek» bozulmakla, bozmaya uyularak dosya bir kararla Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmektedir.

Her iki halde de; gereksiz yere yapılan işlemler sonucu davalar uzamış olmakta, başlangıçta oluşan olumsuz görev uyuşmazlığı, bu işlemler yüzünden aylar, hatta yıllar sonra çözülmektedir.

Bu itibarla; olumsuz görev uyuşmazlığı oluşan hallerde, dosyanın kesinleşme işlemi tamamlandıktan sonra ve özellikle ceza davalarında, doğrudan doğruya son görevsizlik kararı veren mahkemeye Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi, şayet ilk görevsizlik kararı veren mahkemeye gönderilmişse, bu tür dosyaların derhal incelenerek olumsuz görev uyuşmazlığı oluşmuşsa yine vakit geçirilmeden Uyuşmazlık Mahkemesi'ne intikal ettirilmesi gerekmektedir.

c — Ceza davalarında oluşan olumsuz görev uyuşmazlıklarında, dosyanın doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesi gerekirken 2247 sayılı yasa'nın 2592 sayılı yasa ile değiştirilmeden önceki 15. maddesi uyarınca olumsuz görev uyuşmazlığının çözümüne ilişkin istem yazısı ile ilgili Başsavcılıklara gönderildiği gözlenmekte, dosyalar Başsavcılıklarca Mahkememiz'e intikal ettirilmekte, böylece zaman kaybına yol açılmaktadır.

Oysaki yukarıda (b. bendinde) açıklandığı üzere, 2247 sayılı yasa'nın 2592 sayılı yasa ile değişik 15. maddesine göre ceza davalarında, dava dosyası son görevsizlik kararı veren mahkemeye bu kararın kesinleşmesinden sonra doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilerek, olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü ve görevli mahkemenin belirlenmesi istenmelidir.

3 — 2247 sayılı yasa; daha önce yürürlükte olan 4788 sayılı yasa'dan farklı olarak, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvuru için özel bir yol öngörmüştür. 2247 sayılı yasa'nın 19. ve 20. maddeleri eski mevzuatta yer almayan böyle bir başvuru yolunu düzenlerken bu yolun işletilmesini de kimi koşullara bağlamıştır. Öte yandan yasa koyucu anılan maddeleri düzenlerken olumsuz görev uyuşmazlığı yerine, ondan daha çabuk işleyen ve hızla sonuca götüren bir başvuru yolu oluşturarak görev sorununun biran önce çözümünü sağlama amacı gütmüştür. Anılan maddelere göre; bir yargı yerinin verdiği görevsizlik kararı üzerine dava dosyası önüne gelen öteki yargı yeri; görevsizlik kararı verecek yerde, davanın kendi görev alanına değil, görevsizlik kararı veren yargı yerinin görev alanına girdiği kanısına varırsa, bu kanısını gerekçeli başvuru kararına dayanak yaparak Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurup, görevli yargı yerinin belirlenmesini isteyebilmektedir. 2247 sayılı yasa'nın 2592 sayılı yasa ile değişik 19. maddesi, gerekçeli başvuru kararından bahsetmekte ise de, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gelen dosyalarda

kimi kez böyle bir karara rastlanamamakta, sadece duruşma tutanağı ve kimi evrak suretinin gönderilmesi ile yetinilmektedir.

Oysa; 2247 sayılı yasa'nın 19. maddesine göre; görevli yargı yerinin belirlenmesi amacıyla yapılacak başvurularda gerekçeli başvuru kararı olması ve aynı yasa'nın 19. maddesinde 2592 sayılı yasa ile yapılan değişikliğe göre dosya aslının gönderilmesi gerekmektedir.

4 — Uyuşmazlık Mahkemesi'ne, görev uyuşmazlığının çözümü için gönderilen kimi dosyaların dizi pusulasız, dağınık, hatta kimi kez dosya ile ilgili evrakın dosyaya takılmadan gönderildiği görülmektedir. Uyuşmazlık Mahkemesi'ne dosya aslı geldiğine, kimi dosyalarda önemli belge ve bilgilerin zayii halinde yerine konması olanaksız olduğuna göre, dosyalarda dizi pusulasının bulunmasının, evrakın dosyaya takılı olmasının önemi izahtan varestedir.

Bu bakımdan, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne, gönderilecek dosyaların, yukarıda belirtilen hususlar yerine getirildikten sonra Uyuşmazlık Mahkemesi'ne intikali, hem süratli hem de emniyetli bir biçimde bu dosyaların karara bağlanmasına yardımcı olacaktır.

Buraya kadar yapılan açıklamalar, kimi Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında yer alıyor ise de, bu kararlardan kimilerinin Resmi Gazete'de yayınlanmaması, kimilerinin de kararlar ile ilgili yargı yerini ilgilendirmesi bakımından, öteki yargı yerlerinin bilgilerine sunulmaması, anılan aksaklıkların devamına neden olmakta ve bu hususta davaların uzamasına yol açmakta, zaman, emek ve masraf kaybını gerektirmektedir. Bunun önlenmesi çoğu kez detaya ilişkin bu hususların gözden kaçırılmamasıyla mümkündür. Bu suretle zaten görev uyuşmazlığı yüzünden yeterince uzayan davaların, daha da uzamasının, hatta bir noktada adaletin zamanında yerine getirilmemesinin önüne geçilmesi sağlanmış olacaktır.